

Govor predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH Safeta Softića na Međunarodnom simpozijumu o kulturalnoj diplomatiji u arapskom svijetu o temi: "Specifičnosti BiH islama: interakcije islama u Bosni i Hercegovini i arapskom svijetu"

Berlin, 28. juli 2016.

Poštovani gospodine Donfried, cijenjeni učesnici Međunarodnog simpozijuma o kulturalnoj diplomaciji u arapskom svijetu, dame i gospodo,

Iskreno sam počastvovan pozivom da učestvujem u radu ovog eminentnog skupa i mogućnosti da se obratim i govorim o aktuelnim pitanjima u arapskom svijetu i šire, u vrijeme sveprisutnih izazova i tranzicijskih procesa.

Raduje spoznaja da se mi danas, u srcu Evrope u Institutu za kulturalnu diplomaciju u Berlinu dotičemo tako značajnih i sadržajnih tema iz oblasti kulturalne diplomacije, koje na određeni način trasiraju i puteve, pravce i temelj svih drugih djelovanja, izuzetno važnih narodima, državama i ljudskoj zajednici uopšte.

Dozvolite mi da posebno istaknem, da govoriti o arapskoj naciji, znači govoriti o jednoj od najstarijih zajednica, narodu, kulturi i velikoj blagodeti svjetske civilizacije. Poznati francuski orijentolog Maxim Rodenson je jednom rekao, „da se Arapi nisu pojavili na svjetskoj pozornici, evropska renesansa bi zakasnila stotine godina“ te dodao da „bez Arapa mi danas ne bi znali ni za starogrču civilizaciju, jer se arapska imperija pojavila nakon starogrčke. U vrijeme dinastije Omejada i naročito Abasida, Arapi su uradili prijevode gotovo cjelokupnog grčkog naslijeđa, samim tim sačuvali od zaborava najveća dostignuća zabilježena i zapisana na njihovom jeziku. Ne možemo a ne pomenuti i uticaj arapske kulture u Španiji gdje su Arapi vladali gotovo osam vijekova. Najblistavijim djelima u arhitekturi, pisanoj riječi i drugim oblicima kulturnog djelovanja ostvarili su ogroman uticaj kako na evropsku, tako i na svjetsku kulturu uopšte.

Kulturološki segment je uvijek bio prisutan i sastavni je dio arapskog identiteta, pa čak i u vrijeme osmanske i druge imperijalističke okupacije Arapa, kada su ostali dosljedni svom jeziku i svojoj kulturi. I tada je bila izražena posebna osjetljivost na kulturno naslijeđe, na što su Arpi izuzetno ponosni. U kulturološkom smislu su mnogo

više uticali na one koji su ih okupirali, kao na primjer Tatari koji su harali u devetom i desetom vijeku, ali i otomanski Turci, a primili su islam upravo od Arapa.

Danas, kad je veliki dio arapskog svijeta u teškim političkim i ekonomskim problemima, oni i dalje nastavljaju nebrojene aktivnosti na polju kulture i stvaralaštva, štampaju knjige, održavaju umjetničke festivale, manifestacije raznih boja i nivoa. Slabost Arapa prema kulturi je veoma važan faktor u definisanju njihovog identiteta. Vole i često se „vraćaju“ u prošlost, na sjećanje u svijetlo doba svoje civilizacije i kulture. Oni se dive svojoj prošlosti, vjerovatno to osjećaju kao dobro oružje i argument, i kao „faktor“ koji im daje osjećaj ravnopravnosti u današnjem svijetu.

Kroz različite vidove saradnje uvjerali smo se koliko je u arapskom svijetu izuzetno poznatih galerija, muzeja, na nekim tribinama smo rado učestvovali, na festivalima kulture, pozorišnim scenama. Ljude koji vode ove značajne institucije kulture imali smo prilike sresti i razgovarati sa njima . Pomeno bih Al Babin fondaciju iz Kuvajta, koja je gradila, finansirala, upravlja jedinstvenom bibliotekom-Hramom poezije, koja ima i posjeduje na desetine hiljada knjiga poezije na arapskom jeziku. Vlasnik fondacije, pjesnik i biznismen Al Babin (Al Babin) već niz godina organizuje međunarodno takmičenje i nagrađuje najbolje stvaraoce pisane riječi diljem svijeta...

Želim takođe pomenuti i Fondaciju Al Madžid iz Ujedinjenih Arapskih Emirata čiji je osnivač i finansijer g. Džuma Al Madžid koja se, između ostalog zalaže za očuvanje starih i rijetkih knjiga i arhivskog materijala, bilo gdje u svijetu i velikodušno pomaže očuvanje muzejske građe u zemljama trećeg svijeta.

Poštovani učesnici Simpozijuma, dame i gospodo,

Dozvolite mi da se osvrnem na određene specifičnosti zemlje iz koje dolazim i naroda kojemu pripadam.

Bosna i Hercegovina je kroz istoriju uvijek bila na nekom raskršću, gdje se susreću istok i zapad, različite kulture i četiri velike monoteističke religije. Stotinama godina, uglavnom u miru i toleranciji na ovim su prostorima živjeli Bošnjaci-muslimani, Srbi-pravoslavci, Hrvati-katolici i Jevreji, ali i druge vjerske i nacionalne manjine. U gotovo svim BiH gradovima jedne pokraj drugih stoljećima stoje džamije, katoličke i pravoslavne crkve a negdje i sinagoge. Povremeni sukobi kroz istoriju bili su posljedica svjetskih ratova, regionalnih sukoba i poticaja.

Bošnjaci su autohtoni evropski muslimanski narod koji prakticira islam više od šest vjekova. Nakon povlačenja Otomanskog carstva često smo bili izloženi nepravdi, asimilaciji i progonima, uključujući i genocid. Posljednji pokušaj bio je u periodu 1992 - 1995. godine kada je na BiH izvršena agresija s ciljem podjele zemlje. Tada je ubijeno 10% muslimanske populacije, što je oko 80% ukupnog broja žrtava proteklog rata.

I pored stradanja, mi bosanski muslimani, svojim primjerom potvrđujemo da je moguć suživot različitih religija i kultura. Nikada nismo prihvatili tvrdnje da je u BiH od 1992-1995 godine bio vjersku ili građanski rat, baziran na stoljetnim netrpeljivostima i nemogućnosti zajedničkog života. Naprotiv, smatramo da je ovo bio sukob dva različita poimanja načina života i organizacije društva: jednog, baziranog na dominaciji, totalitarizmu i negiranju svega što je drugačije i drugog, koji propovijeda jednakost svih ljudi, toleranciju, multietično i multikultularno društvo, gdje različitosti predstavljaju bogatstvo i prednost.

Dozvolite mi da istaknem jednu, po meni važnu činjenicu koja je umnogome uticala i profilirala islam u Bosni i Hercegovini. U Sarajevu je 1977. godine osnovan i otvoren Islamsko teološki fakultet koji danas nosi naziv Fakultet islamskih nauka. Tih godina aktualna komunistička vlast uvidjela je pozitivne efekte svog unutrašnjeg pluraliziranja, otvaranja samih sebe prema drugima. S druge strane, ustanovljenjem ove visokoškolske ustanove imao je i svoj međunarodni kontekst. Titova vlast (Josip Broz Tito bio je dugogodišnji predsjednik SFRJ) je htjela pokazati muslimanskim zemljama u Pokretu nesvrstanih da u socijalističkoj Jugoslaviji postoje religijske slobode za muslimane. Ali, Islamska zajednica je, vođena željom da ima svoju autohtonu i domaću visokoškolsku instituciju, doprinijela i dobila svoje priznanje, a samim tim počela i sa uspostavljanjem obrazovnih i kulturnih institucija, proisteklih iz priznanja Muslimana kao moderne evropske nacije.

Dame i gospodo,

Ne možemo a ne pomenuti koliko je arapska, bliskoistočna i uopšte orijentalna kultura, civilizacija, umjetnost uticala na razvoj mnogih vidova, pravaca, oblika kulturnog djelovanja u našoj zemlji i regionu zapadnog Balkana u kojem vijekovima žive generacije evropskih muslimana. Velika i najvažnija spona u tome je Kuranska riječ, kao Božiji glas iz dubine nebeskog plavetnila. Istina, neko ko je tradicionalni

musliman, nikada za Kuran ne kaže da je književno djelo, mada je objavljen na najljepšem jeziku i u najjasnijem govoru, i odavno proučavan u kontekstu književnih razmatranja. Svjedoci smo koliko se književnost okoristila Kuranom. Dozvolite mi da pomenem eminentnog bosanskog pisca Mešu Selimovića i njegov veličanstveni roman „Derviš i smrt“. Takođe želim istaći da se i takozvana profana svakodnevnica „okoristila“ kuranskim jezikom: mnoštvo je stavaka ili tvrdnji iz Kurana prešlo u muslimansku govornu neposrednost. „Ako Bogda, (Inšaallah), uzrečica je iz Kurana kao i stotine njegovih stranica, koje možemo čuti iz usta taksiste na ulicama Kaira, ili od prodavača mirisa u Teheranu, prodavača suvenira u Fesu u Maroku. Iako je Kuran, onaj međaš koji se ne prelazi, ipak je iz njega, kao međašnog zida, vijekovima uzimano drago kamenje i stavljano na stranice književnih djela, kao svojevrсни filigran neprevaziđene ljepote... Kuran je imao ogroman uticaj na arapsku, tursku i perzijsku književnost, kao i na druge velike književnosti Isoka i Zapada...

Poštovani učesnici Simpozijuma, dame i gospodo,

Obzirom na moj odabir teme i u namjeri da se kratko osvrnem na interakciju islama u arapskom svijetu i Bosni i Hercegovini, želim istaći još jednu izuzetno važnu činjenicu. Naša islamska tradicija je živa, mi u Bosni i Hercegovini imamo svoje domaće tumačenje islama. Ono je autentično, punovažno i univerzalno. Kao što smo imali u prošlosti i danas imamo velike teologe, teozofe, filozofe. Uz to, u Bosni i Hercegovini se odavno razvija autohtono, evropsko tumačenje islama.

Dozvolite mi da, u svojstvu predsjedavajućeg Doma naroda PSBiH izrazim i svoju zabrinutost jačanjem krajnje desnice u Evropi, na određeni način bliske rigidnim, fašizmu i nacizmu. Mi u BiH, nakon teških stradanja i agresije u periodu 1992 - 1995. godine itekako smo osjetljivi na govor mržnje i prijetnji da bi smo mogli (BiH muslimani) nestati s ovih naših prostora.

Sa zebnjom pratimo današnju evropsku scenu. Vjerujem da mnogi od nas pokušavaju odgonetnuti, utvrditi, razriješiti ko to, kako i zašto podstiče „islamski terorizam“ po Evropi, i na Zapadu. Jezivi su prizori sa svih onih mjesta gdje smo gledali desetine i desetine nedužnih građana, svih vjera i nacija stradalih u terorističkim napadima. U ime čega i u ime koga se to radi. TZV Islamski teroristi svojim aktima nasilja najveću štetu nanose samim muslimanima i njihovoj tradicionalnoj duhovnosti.

Uprkos svemu, želim ovo svoje izlaganje završiti oprimističkim stavom i u tom smislu citiraću velikog bosanskohercegovačkog naučnika, akademika Enesa Karića koji ističe: Nećemo dugo čekati i pojaviće se pozitivne snage u Evropi i na Zapadu koje će priznati islamskoj kulturi i civilizaciji njezino mjesto u svjetskoj historiji, pa će se govoriti i pridodati već dugo prisutnoj sintagmi u upotrebi "evropska kršćansko-jevrejska civilizacija", o judejsko-kršćanskoj-islamskoj kulturi i civilizaciji. Bio bih veoma srećan da priznanje „treće sestre“, to jest „islamske sestre ili posestrime“ neće doći iz prijeke nužde, pod pritiskom izbjegličkog jada. Nego da će uslijediti zato što se „dlanom Sunce ne može začepiti“, kako kaže stara bosanska poslovice.

Poštovani prijatelji,

Još jedanput vam zahvaljujem na pažnji, na mogućnosti da vam se obratim i želim vama i svima nama da i ovaj Simpozij bude doprinos boljoj, zajedničkoj i tolerantnijoj budućnosti svih nas na ovoj planeti.

Hvala vam, još jedanput."